

“Teknoferans”: Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği ve Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması

“Technoference”: Adaptation of the Technology Device Interference Scale and Technology Interference in Life Examples Scale Into Turkish.

Ali Özcan^{1*}

Fatma Tezel Şahin²

* Sorumlu yazar

Corresponding author

¹Öğretim Görevlisi, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye

Lecturer, Pamukkale University, Turkey

aliozcan@pau.edu.tr

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-2589-0591>

²Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Türkiye,

Prof. Dr., Gazi University, Turkey,

ftezel68@gmail.com

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-2098-2411>

Makale geliş tarihi / First received : 17.10.2022

Makale kabul tarihi / Accepted : 01.12.2022

Bilgilendirme / Acknowledgement:

Yazarlar aşağıdaki bilgilendirmeleri yapmaktadırlar:

1- Bu araştırmaya tüm yazarlar aynı oranda katkı sağlamıştır.

2- Makalenin yazarları arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

3- Araştırma verilerini toplamadan önce Pamukkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan 24.03.2021 tarih ve 68282350/2018/G06-05 sayılı karar ile etik kurul onayı alınmıştır.

4- Bu makalede araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur. Ölçeklerin araştırmada kullanılabilmesi için ölçekleri geliştiren ve uyarlayan kişilerden e-posta yoluyla izinleri alınmıştır.

This article was checked by *iThenticate*. Similarity Index 24%

Atıf bilgisi / Citation:

Özcan, A. & Tezel Şahin, F. (2023). Teknoferans: Teknoloji cihazı müdahale ölçeği ve yaşam örneklerinde teknoloji müdahalesi ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (14),.

ÖZ

Bu araştırmada, Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği ile Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'nin, geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yapılarak Türk Kültürüne uyarlanması amaçlanmaktadır. Araştırmaya Denizli ilinde ikamet eden eşi ile birlikte yaşayan 252 kadın katılmıştır. Ölçme araçlarının dil geçerliliği ve kapsam geçerliliği için uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. Ölçeklerin yapı geçerliğini sağlamak için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen model uyum indeksleri Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği için; $\chi^2/sd=.23$, RMSEA=.000, RMR=.006, GFI=1.00, AGFI=.99, CFI=1.00 olarak, Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahale Ölçeği için; $\chi^2/sd=1.59$, RMSEA=.04, RMR=.06, GFI=.99, AGFI=.96, CFI=.99 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ölçeğin faktör yapılarının kabul edilebilir ve geçerli sonuçlar verdiğini göstermektedir. Ölçme araçlarının Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği'nin .74, Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'nin ise .86 olduğu tespit edilmiştir. Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği ile Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'nin ölçüt bağımlı geçerliği için ölçeklerin geliştirilme sürecinde yer alan ölçme araçları göz önünde bulundurularak Problemlerli İnternet Kullanımı Ölçeği-Kısa Form (PİKÖ-KF) ve Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği arasındaki korelasyonlar hesaplanmıştır. Ayrıca üç hafta ara ile gerçekleştirilen test-tekrar test korelasyon katsayıları ve madde toplam korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği ile Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'nin ölçüt bağımlı geçerlilikleri ve test-tekrar test korelasyonları için gerçekleştirilen analizler sonucunda katsayıların yeterli olduğu ortaya konmuştur. Ölçeklerin madde toplam korelasyon değerleri .48 ile .73 arasında değişen oranlarda değerler almıştır. Araştırma sonuçları Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği ile Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir ölçme araçları olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler

Teknoferans, teknoloji müdahalesi, ölçek uyarlama, geçerlik, güvenilirlik.

ABSTRACT

The present study aims to perform the validity and reliability analyses of the Technology Device Interference Scale and Technology Interference in Life Examples Scale and adapt it into Turkish culture. 252 women living with their spouse residing in Denizli province participated in the research. Expert opinions were referred to for the language validity and content validity of the measurement tools. In order to ensure the construct validity of the scales, a Confirmatory Factor Analysis was performed. As a result of the analysis, model fit indices of the Technology Device Interference Scale were calculated as $\chi^2/sd=.23$, RMSEA=.000, RMR=.006, GFI=1.00, AGFI=.99, CFI=1.00. Model fit indices of the Technology Interference in Life Examples Scale were calculated as $\chi^2/sd=1.59$, RMSEA=.04, RMR=.06, GFI=.99, AGFI=.96, CFI=.99. These values show that the factor structures of the scales give acceptable and valid results. The Cronbach Alpha internal consistency coefficients of the measurement tools were found to be .74 for the Technology Device Interference Scale and .86 for the Technology Interference in Life Examples Scale. For the criterion-related validity of Technology Device Interference Scale and Technology Interference in Life Examples Scale, the correlations between the Problematic Internet Use Questionnaire-Short Form (PIUQ-SF) and Technology Addiction Scale were calculated by considering the measurement tools included in the development process of the scale. In addition, the test-retest correlation coefficients and the item-total correlation coefficients were calculated, which were performed with an interval of three weeks. As a result of the analyses performed for the criterion-related validities and test-retest correlations of the Technology Device Interference Scale and Technology Interference in Life Examples Scale it was shown that the coefficients were adequate. The total item correlation values of the scales range between .48 and .73. The results of the present study show that the Technology Device Interference Scale and Technology Interference in Life Examples Scale is valid and reliable measurement tools.

Keywords

Technoference, technology interference, scale adaptation, validity, reliability.

GİRİŞ

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişim sonucunda teknoloji toplumun tüm kesimlerine ulaşmış, insan yaşamının her yönünde etkisi olan bir araç haline gelmiştir. We Are Social (2021) tarafından yayınlanan “Dijital 2021” adlı raporda; Dünya nüfusunun %66,6'sının telefona sahip olduğu, %59,5'inin internet kullanıcısı olduğu ve bir önceki yıla göre %7,3 artış gösterdiği görülmüştür. Aynı raporda dünya nüfusunun %53'ünün sosyal medya kullanıcısı olduğu ifade edilmektedir. Bu rakamın son bir yılda 490 milyon artarak yıllık yüzde 13'ten fazla büyüme sağladığı görülmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının dünyadaki artışına paralel olarak Türkiye'de de bu teknolojilerin kullanımı artış göstermektedir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2021'de gerçekleştirdiği hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması sonuçlarına göre 2021 yılında hanelerin %92'sinin evden internete erişim imkânına sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu oran bir önceki yıl %90,7 olarak kayıtlara geçmiştir. 16-74 yaş aralığında internet kullanımı yüzde %82,6'ya ulaşmıştır. Bu oran, bir önceki yıl %79 olarak belirtilmiştir. Yine TÜİK'in 2021 yılında yaptığı bir araştırmada, 6-15 yaş grubundaki çocukların internet kullanımı 2013 yılında %50,8 iken 2021 yılında %82,7'ye ulaşmıştır.

Teknolojinin yoğun bir şekilde kullanılması insanların yaşamının merkezinde yer almaya başlamasına neden olmuştur (Dworkin vd., 2018; Hertlein, 2012). Öyle ki bazı araştırmacılar teknolojinin Bronfenbrenner'in (1979, 1994), insan gelişimini anlamak için geliştirdiği ekolojik sistem kuramındaki mikrosistemin bir parçası haline geldiğini öne sürmüştür (McHale vd., 2009; Vaterlaus & Tulane 2015, 2019). Ekolojik sistem kuramı, bireyin gelişimini kişinin çevresini oluşturan ilişkiler sistemi bağlamında incelemektedir. Bu yaklaşıma göre; birbiri ile etkileşim halinde olan iç içe geçmiş sistemler bireyin gelişimsel sürecini anlamlandırmaya katkı sağlamaktadır. Bu sistemler, mikrosistem, mezosistem, ekzosistem, makrosistem ve kronosistem olarak adlandırılmaktadır. Bazı araştırmacıların (McHale vd., 2009; Vaterlaus & Tulane 2015, 2019) teknolojiyi de dâhil ettiği mikrosistem içerisinde çocuklarla doğrudan iletişim ve etkileşim içinde olan bakıcılar, akrabalar, komşular, arkadaşlar veya öğretmenler dâhil olmak üzere çocuğun okul ve aile gibi her gün içinde yaşadığı ve etkileşimde bulunduğu yakın çevresi yer almaktadır.

Teknolojinin insanın tüm yaşamını çevrelemesi ve yoğun bir şekilde kullanılmasının insanların yaşamlarında kolaylıklar sağlamanın yanında olumsuzlukları da beraberinde getirdiği belirtilmektedir (Bulut & Nazir, 2020, s.1). Teknoloji kullanımının getirdiği olumsuzluklar özellikle insanların sosyal ortamlarda birbirleriyle olan iletişim şekillerinde ortaya çıkmaktadır. Bireylerin, sosyal desteğinin artması (McDaniel, vd., 2012) ve evden çalışabilme olanağı (Chesley, vd., 2013) gibi teknoloji kullanımlarından elde ettikleri önemli faydalara rağmen, araştırmalar mobil ve dijital teknolojiler kullanımdayken yüz yüze sosyal ilişkilerin bu durumdan olumsuz etkilenebileceğini vurgulamaktadır. Aile hayatında, anne baba ve çocuğun yaşam alanı içerisinde teknolojik araçların çok fazla olması nedeniyle aile üyelerinin etkileşimleri sırasında kısa kesintiler ile karşı karşıya kalmaları kaçınılmaz olmaktadır. Teknolojinin kontrolsüz, bilinçsiz ve sorunlu bir şekilde kullanımı, bireylerin ilişkilerinde kesintiler meydana getirmesi her bir bireyin yaşamını olumsuz bir şekilde etkilemektedir (Spada, 2014). Birçok insan sosyal ortamlarda çevrelerindeki insanları görmezden gelerek akıllı telefonlarında önemli ölçüde zaman geçirmeyi tercih ettiğinden yüz yüze sosyal etkileşim

azalma eğilimi göstermektedir. İnsanlar sosyal ortamlarda sürekli olarak telefonlarına bakan arkadaşları tarafından yok sayılma davranışına maruz kalmaktadır (Toker & Tuncay, 2020). Bireylerin teknolojiyi bu şekilde kontrolsüz bir şekilde kullanması sonucunda psikolojik, sosyal ve akademik yaşamı üzerinde olumsuz sonuçlar yaratması alan yazında “problemlili teknoloji kullanımı” olarak ele alınmaktadır. (Beard & Wolf, 2001; Büyükaslan & Kırık, 2013; Morahan-Martin & Schumacher, 2000).

Araştırmalar insanların başkalarıyla sosyal etkileşime girdikleri sırada aynı anda teknolojiyi de kullandığını göstermektedir. Konuya ilişkin yapılan araştırmalarda Rainie ve Zickuhr (2015), cep telefonu sahiplerinin %89'unun en son sosyal durumlarında telefonlarını kullandıklarını belirtirken; Harrison vd., (2015) insanların %79'unun birisi ile yüz yüze sohbet ederken başka birisine mesaj attığını ortaya koymuştur. Özellikle romantik ilişki yaşayan çiftler arasındaki etkileşimlerde teknoloji kullanımına ilişkin Coyne vd.'nin, (2011) araştırmasında flört eden veya evli çiftlerin %38'inin eşleri ile etkileşimleri sırasında mesajlaşma veya e-posta gibi teknolojiyi kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmalara ek olarak McDaniel ve Coyne (2016) evli veya partneriyle birlikte yaşayan kadınlardan oluşan bir örnekleme yaptıkları çalışmada kadınların %35'i, eşlerinin günde en az bir kez etkileşimleri sırasında cihazlarını kontrol etmek için sohbetten uzaklaştığını ve iletişimlerini kesintiye uğrattığını ifade etmiştir.

Aile hayatında, anne baba ve çocuğun yaşam alanı içerisinde teknolojik araçların çok fazla olması nedeniyle aile üyelerinin etkileşimleri sırasında kısa kesintiler ile karşı karşıya kalmaları öngörülebilir. Çiftlerin ya da ailedeki bireylerin birlikte zaman geçirdiği sırada teknolojik araçların kullanımı nedeniyle ilişkilerinde kesintiler meydana gelmesi ve bunun sonucunda iletişim ve etkileşimlerinin bozulmasını McDaniel ve Coyne, (2016) Teknoferans (Technoference) olarak adlandırmıştır. “Technoference” teknolojik ve müdahale anlamlarına gelen İngilizce “Technological ve Interference” kelimelerinin birleşiminden oluşmuştur. Teknoferans, teknoloji nedeniyle sosyal etkileşimlerin kesintiye uğraması (Stocdale vd., 2018), teknoloji araçlarının kullanımı sonucu kişiler arasındaki iletişimin kesilmesi olarak tanımlanmaktadır (McDaniel & Coyne, 2016).

“Teknoferans” olarak adlandırılan teknolojinin ilişkilere müdahalesi eşlerin yüz yüze görüşmelerindeki kesintilerden yüz yüze olmayan görüşmelerdeki kesintilere kadar her türlü kişilerarası ilişkide ortaya çıkabilir. Aslında, eşler arasındaki çoğu etkileşim bilgisayarlar ve cep telefonları aracılığıyla e-posta, sohbet, kısa mesaj vb. yoluyla gerçekleşir ve çoğu zaman bireyler bu etkileşimleri doğası gereği olumlu olarak değerlendirir. Örneğin yapılan bazı çalışmalarda; teknoloji, çiftlerin gün boyunca bağlantıda kalmalarını (Pettigrew, 2009) ve eşlerden biri stres yaşadığında birbirlerine daha kolay ulaşabilmelerini sağladığını ortaya koymuştur (Dietmar, 2005). Ayrıca, teknolojiyi kullanarak ilişkiyi sürdürmenin bağlılık ile ilişki doyumunu (Sidelinger vd., 2008) ve iletişimi (Coyne vd., 2011) artırabileceğini belirten çalışmalar da literatür de mevcuttur. İlişkilerde teknoloji kullanımının olumlu olabileceğini öne süren araştırmalar olsa da teknoloji kullanımı birey veya çift için bir sorun haline gelebilir. Çiftler birlikte geçirilen zamanın azalması, teknoloji kullanımı sonucunda çatışma yaşanması, duygusal destek eksikliği hissetme ve daha düşük seviyede yakınlık hissetme gibi sorunlar yaşayabilir (Hawkins & Hertlein, 2013; McDaniel & Coyne, 2016; Miller-Ott vd., 2012). Teknolojinin günlük yaşamda çok fazla kullanılması ve bunun sonucunda etkileşimlerde

müdahaleci hale gelmesi ve bireylerin teknolojik cihazlarından kopmakta zorlanması teknoloji nedeniyle yaşanan sorunlara neden olarak gösterilebilir (McDaniel & Coyne, 2016).

Teknoloji kullanımının patolojik düzeylerini inceleyen araştırmalar, teknoloji kullanımının müdahaleci olabileceğini ve bireylerin arkadaşları ve aile üyeleriyle sorunlar yaşamaya başlayacak kadar yaygın hale gelebileceğini ortaya koymaktadır (Elphinston & Noller, 2011). Konuya ilişkin gerçekleştirilen bir araştırmada teknolojinin aşırı kullanımı, internet bağımlılığı ve kişinin kendisinin ifade ettiği sorunlu cep telefonu kullanım davranışları (bağlantıyı kesmekte güçlük çekme, alınan olası mesajlar hakkında uzun uzun düşünme vb.) açısından incelenmiştir. Araştırmanın sonunda belirtilen tüm davranışların depresyon, anksiyete ve sosyal sorunlar gibi sağlık sorunları ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Bianchi & Phillips, 2005). Mobil teknolojinin sorunlu bir şekilde kullanımının ilişkilerde kaygılı bağımlılık (Cheever, Rosen, Carrier & Chavez, 2014), daha zayıf öz-düzenleme becerileri (Feldman vd., 2011) ile ilişkili olduğunu ortaya koyan araştırmalar da literatürde yer almaktadır. Toplumdaki her birey patolojik düzeyde teknoloji kullanımını deneyimlemese de araştırmalar birçok bireyin teknolojinin yüz yüze etkileşimlere olası müdahalelerinden kaçınmak için cihazlarını kontrol etme dürtüsüyle mücadele ettiğini göstermektedir (Lang & Jarvenpaa, 2005; Middleton & Cukier, 2006; Oulasvirta, Rattenbury, Ma & Raita, 2012).

Teknolojinin yaygınlaşması ve günlük yaşamda cep telefonlarının çok yoğun bir şekilde kullanılması insanların teknolojinin müdahalesine daha açık hale gelmesine neden olmaktadır. Toplumda çocuk ve gençler arasında kullanım düzeyinin daha yüksek olduğu belirtilmekle birlikte ebeveynlerin de bu cihazları çok yüksek oranda kullandıklarına dikkat çekilmektedir (Niu vd., 2020; Xie vd., 2019). Ebeveynlerin teknolojik cihazları çok yoğun kullanması, eşiyile etkileşimlerinde teknoferans yaşamasının yanında çocuklarıyla sosyal etkileşimleri sırasında da teknoloji müdahaleleri yaşamasına neden olmuştur. Bu durum “ebeveyn teknoferansı” kavramıyla açıklanmıştır. Ebeveyn teknoferansı, ebeveynlerin çocuklarıyla etkileşimleri sırasında dikkatini ve ilgisini çocuğun yerine cep telefonuna odaklaması ve bunun sonucunda ebeveyn-çocuk etkileşiminde kesintinin ortaya çıkması şeklinde ifade edilmiştir (Radesky vd., 2014). Görüldüğü gibi teknolojik cihazların yoğun bir şekilde kullanılması sonucu ortaya çıkan teknoferans eşler arasındaki etkileşimi, ebeveyn çocuk etkileşimini ve toplumdaki diğer bireylerin birbirleri ile olan etkileşimlerini kesintiye uğratabilmektedir.

Teknolojinin insan hayatındaki etkileri ile ilgili gerçekleştirilen tüm bu araştırmalar, teknolojinin ve teknoloji kullanım türlerinin ilişkilere ve günlük yaşamdaki etkileşimlere müdahale edebileceğini göstermektedir. Yapılan literatür taramasında teknoloji kullanımını ölçmeye yönelik bazı ölçme araçlarına rastlanmıştır. Bunlar; teknoloji bağımlılığı düzeyini ölçen “Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği” (Aydın, 2017), insanların sosyal ortamlarda yanındaki kişileri umursamadan telefonla meşgul olma düzeylerini ölçen Sosyotelizm Ölçeği (Karadağ vd., 2015), internetin sağlıklı ve sağlıksız kullanım düzeylerini ortaya koymayı amaçlayan Problemlili İnternet Kullanımı Ölçeği (Ceyhan vd., 2007), akıllı telefona bağımlılık düzeyini ölçen Akıllı Telefon Bağımlılığı Anketi (Demirci vd., 2014), Rosen vd.’nin (2013), akıllı telefon gibi teknolojik araçlar ile medya ve sosyal medya kullanma durumlarını ortaya koymak için geliştirdiği ve Türkçe uyarlamasının Özgür (2016) tarafından yapıldığı Medya ve Teknoloji Kullanımı Ölçeği (MTKÖ), üniversite öğrencilerinin teknolojiye yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlayan Teknoloji Kullanım Ölçeği (Zincirkıran & Tiftik, 2014) vb. gibi

ölçeklerdir. Teknoloji kullanımına yönelik birçok ölçme aracı olmasına rağmen teknolojinin insanların ilişkilerine ne düzeyde müdahalede bulunduğu ve bu ilişkileri ne düzeyde kesintiye uğrattığını belirleyen geçerlik ve güvenilirliği yapılmış bir ölçeğe ulusal literatürde rastlanmadığından dolayı Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği (TECMÖ) ve Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'nin (YÖTMÖ) Türk Kültürüne uyarlanarak alan yazına kazandırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle bu araştırmanın amacı McDaniel ve Coyne (2016)'nin Teknoferansı (Techonoferece) ölçmeye yönelik olarak geliştirip literatüre kazandırdığı Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği (TECMÖ) ve Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'ni (YÖTMÖ) Türkçeye uyarlamak geçerlik, güvenilirlik çalışmalarını yapmaktır.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Denizli ilinde ikamet eden yaşları 23 ile 45 arasında değişen basit rassal (tesadüfi) örnekleme yöntemiyle seçilen ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden eşi ile birlikte yaşayan 252 kadından oluşmaktadır. Çalışma grubunun öğrenim düzeyleri incelendiğinde %16,7'sinin ilkokul mezunu, %20,2'sinin ortaokul mezunu, %36,5'inin lise mezunu ve %26,6'sının üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan kadınların %54,6'sı çalışmakta, %45,4'ü ise çalışmamaktadır. Ayrıca, ölçeğin ölçüt bağımlı geçerlik analizleri Denizli ilinde ikamet eden eşi ile birlikte yaşayan 198 kadından oluşan yeni bir örneklem grubuyla gerçekleştirilmiştir. Test-tekrar test korelasyon analizlerinde ise Denizli ilinde ikamet eden eşi ile birlikte yaşayan 107 kadının yer aldığı farklı bir örneklem grubuyla çalışılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada Demografik Bilgi Formu, Türkçeye uyarlama çalışması kapsamında geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılan “Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği” (McDaniel & Coyne, 2016) ve “Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği” (McDaniel & Coyne, 2016) kullanılmıştır. Ayrıca Ölçüt bağımlı geçerlik kapsamında Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği ve Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahale Ölçeği ile aralarındaki korelasyonlara bakılacak olan Demetrovics vd. (2016)'nin geliştirdiği ve Türkçe uyarlamasını Göktaş, Aygar, Zencirci, Önsüz, Alaiye ve Metintaş'ın (2018) gerçekleştirdiği “Problemlili İnternet Kullanımı Ölçeği-Kısa Form” ve Aydın (2017)'in geliştirdiği “Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği” kullanılmıştır.

Demografik Bilgi Formu

Araştırmaya dâhil edilen katılımcılar hakkında ayrıntılı bilgi edinmek amacıyla hazırlanmıştır. Demografik Bilgi Formunda; katılımcıların doğum yılı, öğrenim durumu ve çalışma durumuna ilişkin sorular yer almaktadır.

Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği (TECMÖ) (Technology Device Interference Scale)

Kadınların eşleri ile etkileşim halinde iken teknolojik cihazların (cep telefonu/akıllı telefon, televizyon, bilgisayar/dizüstü bilgisayar, iPad ve diğer tabletler) genel olarak ne kadar sıklıkla araya girerek etkileşimlerine engel olduğunu ve ilişkilerini kesintiye uğrattığını belirlemek için

McDaniel ve Coyne, (2016) tarafından geliştirilmiştir. Orijinal ölçeğin geliştirilme aşamasında örnekleme 143 evli ve eşi ile birlikte yaşayan kadınlardan oluşmuştur. Ölçek 6'lı likert tipinde ve tek alt boyutludur. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan ise 20'dir. Temel bileşenler analizi, varyansın %54'ünü oluşturan bir faktör olduğunu ortaya koymuştur. Faktör yükleri sırasıyla cep telefonu/akıllı telefon için .78, televizyon için .77, bilgisayar/dizüstü bilgisayar için .81, iPad ve diğer tabletler için .44 olarak belirlenmiştir. Bu öğeler ayrı ayrı incelenmiş ve yüksek puanlar eşlerin ilişkilerinde daha sık müdahaleyi temsil edecek şekilde, Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği genel ortalama puanıyla birleştirilmiştir (Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı: .67). Cronbach Alfanın standart olarak kabul edilebilir sınır değerden daha düşük olduğu görülmektedir. Bu durumun nedeni olarak özellikle tablet kullanımının diğer cihazlara göre daha az yaygın olduğu gösterilmiştir.

Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği (YÖTMÖ) (Technology Interference in Life Examples Scale).

Kadınların eşleri ile etkileşim halinde iken teknoloji cihazlarının bu etkileşimin arasına girerek eşlere günlük yaşam içerisinde yaşattığı bazı durumların sıklığını belirlemek için McDaniel ve Coyne, (2016) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 5 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler; “partnerim, yüz yüze konuşmamız esnasında başkalarına mesaj veya e-mail gönderir” veya “partnerim, televizyon yüzünden sohbetimizden uzaklaşır” gibi eşlerin günlük yaşam içerisinde tecrübe ettikleri bazı durumları içermektedir. Ölçek sekiz puanlık likert tipindedir. Alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan ise 35'dir. Temel bileşenler analizi, varyansın % 63'ünü oluşturan bir faktörü ortaya koymuş ve beş maddenin faktör yükleri sırasıyla .83, .86, .85, .80 ve .62 olarak gerçekleşmiştir. Bu maddeler ayrı ayrı incelenmiş ve aynı zamanda çift etkileşimlerinde ve birlikte harcanan zamanda daha sık müdahaleyi temsil eden daha yüksek puanlara sahip genel bir Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği puanı üretmek için de ortalamaları alınmıştır. (Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı= .85).

Problemli İnternet Kullanımı Ölçeği-Kısa Form (PİKÖ-KF)

Bu ölçme aracı Demetrovics vd. (2016) tarafından geliştirilmiş, Göktaş, Aygar, Zencirci, Önsüz, Alaiye ve Metintaş, (2018) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Bu ölçek ile bireylerin problemli internet kullanım düzeyleri belirlenmektedir. Ölçeğin Takıntı, İhmal ve Kontrol Bozukluğu olmak üzere 3 alt boyutu vardır. Her alt boyutta iki olmak üzere toplam 6 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten minimum 6 puan, maksimum ise 30 puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar bireylerin problemli internet kullanım düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin geçerlik çalışması kapsamında yapılan açımlayıcı faktör analizinde üç alt faktörün toplam varyansın %53,42'sini açıkladığı görülmüştür. Bununla birlikte ölçeğin kapsam geçerliliği katsayısı .90 olarak hesaplanmıştır. Ölçme aracının Türkçeye uyarlama çalışmasında gerçekleştirilen güvenilirlik analizlerinde iç tutarlık katsayısı ve test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .82 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ölçeğin güvenilirlik analizi yapılmış, iç tutarlık katsayısı tüm ölçek için .88, takıntı alt boyutu için .75, ihmal alt boyutu için .76 ve kontrol bozukluğu alt boyutu için .83 olarak hesaplanmıştır.

Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği

Aydın (2017) tarafından lisans öğrencilerinin ve bireylerin teknoloji bağımlılığı düzeylerini belirlemek için geliştirilmiştir. Ölçek 24 maddeden oluşmakta ve 5'li likert tipindedir. Teknoloji

Bağımlılığı Ölçeği; sosyal ağ bağımlılığı ölçeği, anlık mesajlaşma bağımlılığı ölçeği, çevrimiçi oyun bağımlılığı ölçeği ve web siteleri bağımlılığı ölçeği olarak dört alt ölçeği içermektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek değer 120 puan; alınabilecek en düşük değer ise 24 puandır. Ölçekte ters puanlanan madde yoktur. Ölçekten alınan puanların artması teknoloji bağımlılığı düzeyinin de artması anlamına gelmektedir. Her bir alt ölçeğe ait içerik, kapsam ve faktöriyel geçerlik analizleri ayrı ayrı yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin güvenirliği iç tutarlılık ile hesaplanmış olup Cronbach Alpha (α) değeri .86 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğe ait alt boyutların iç tutarlılık katsayıları sırasıyla; sosyal ağ bağımlılığı .78, anlık mesajlaşma bağımlılığı .80, çevrimiçi oyun bağımlılığı .89 ve web siteleri bağımlılığı .86 olarak bulunmuştur. Bu araştırma kapsamında ölçeğe ait üç alt boyut kullanılmıştır. Bu araştırmanın örneklem grubundan elde edilen verilere göre Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayısı değerleri; ölçeğin tümü için .92, sosyal ağ bağımlılığı alt boyutu için .80, anlık mesajlaşma bağımlılığı alt boyutu için .78, web siteleri bağımlılığı alt ölçeği için .85 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırma verilerini toplama öncesi Pamukkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan 24.03.2021 tarihli ve 68282350/2018/G06-05 sayılı karar ile etik kurul onayı alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Bu çalışmanın verileri gönüllülük esasına göre belirlenmiş eşi ile birlikte yaşayan toplam 252 kadından elde edilmiştir. Ölçme araçları katılımcılara çevrimiçi olarak uygulanmıştır. Uzman görüşlerinden yararlanılarak Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği ve Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'nin dil geçerliliği çalışmaları tamamlanmıştır. Yapı geçerliği için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. TECMÖ ve YÖTMÖ'nün ölçüt bağımlı geçerliliğini ortaya koymak için ölçeğin geliştirilme aşamasındaki ölçme araçları göz önünde bulundurularak eşi ile birlikte yaşayan 198 kadından oluşan yeni bir örneklem grubunda “Problemlerli İnternet Kullanımı Ölçeği-Kısa Form” ve “Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği” ile aralarındaki korelasyona bakılmıştır. Güvenirlik analizlerinde ölçek maddelerinin Cronbach Alfa katsayısı, madde-toplam korelasyonları ve test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır.

Ölçeklerin Türkçeye Uyarlama Çalışması ve Uygulama Süreci

Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği ve Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması kapsamında ilk olarak ölçeği geliştiren araştırmacı grubun sorumlu yazarı Brandon T. McDaniel'den elektronik posta aracılığıyla izin alınmıştır. İlk aşamada bir tanesi İngilizce öğretmenliği alanından olmak üzere iyi düzeyde İngilizce bilen iki öğretim üyesi ve her iki dile hâkim bir çeviri uzmanı olmak üzere üç kişiden oluşan bir komisyon tarafından ölçeklerin İngilizce formu Türkçeye çevrilmiştir. Elde edilen çeviriler İngilizce bölümünden bir öğretim üyesi tarafından incelenerek anlam ve dil yapısı bakımından orijinaline en uygun olanı her bir madde için seçilmiştir. İngilizce bölümünden bir öğretim üyesi ve bir çeviri uzmanı tarafından ölçeğin Türkçe çevirisi tekrar İngilizceye çevrilmiş (back translation) ve İngilizce bölümünden bir öğretim üyesi tarafından ölçeklerin orijinal metni ve İngilizceye çevrilen metni kontrol edilmiş ve aralarındaki tutarlılık incelenmiştir. İncelemeler sonucunda yapılan değerlendirmeler de dikkate alınarak her iki ölçeğin Türkçe formu oluşturulmuştur. Ölçekler nihai formuna getirilmeden önce 5 kişiye yüz yüze uygulanarak

anlaşılmayan, eksik ifadeler olan, net olmayan maddeler ile ilgili görüşleri alınmıştır. Bu görüşler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmış ve ölçeklerin Türkçe formlarına son şekli verilmiştir.

Ölçeklerin dil geçerliği çalışmalarının ardından kapsam geçerliği çalışması yapılmıştır. Kapsam geçerliği, bir bütün olarak ölçeğin ve ölçekteki her bir maddenin amaca ne derece hizmet ettiğini belirleyebilmek için gerçekleştirilen bir çalışmadır. Bir ölçeğin kapsam geçerliğini değerlendirirken test maddelerinin tek tek yazıldığı kapsam alanını ve maddelerin bir bütün olarak tamamının kapsam alanlarının temsil edilme düzeyini belirleyebilmek için uzman görüşlerinin alınması gerekir (Thorndike & Haggen, 1977). TECMÖ ve YÖTMÖ'nün kapsam geçerliği çalışması için okul öncesi eğitimi bölümünden üç, psikolojik danışma ve rehberlik bölümünden iki alan uzmanı olmak üzere beş öğretim üyesi belirlenmiştir. Uzmanlardan kapsam geçerliği için ölçeklerde yer alan her bir maddeyi anlam ve ifade, ölçme aracına uygunluk açısından değerlendirmeleri istenmiştir. Değerlendirmede kullanılmak üzere bir form hazırlanmış ve formda her bir maddenin karşısına “uygun” “kısmen uygun”, “uygun değil” alanları oluşturulmuş ve bu form ölçeklerle birlikte uzmanlara gönderilmiştir. Uzmanlar değerlendirmeleri sırasında ölçek maddelerinden birisi için “kısmen uygun” veya “uygun değil” şeklinde bir ifadeye bulunursa, bu durumun gerekçelerini ayrıntılı olarak belirtebilmeleri için değerlendirme formundaki her maddenin karşısına açıklama bölümü eklenmiştir.

Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği'nin özgün formu altı basamaklı derecelendirmeye sahip likert tipi bir ölçektir. Uzmanlar kapsam geçerliği kapsamında ölçeği değerlendirirken beş basamaklı olarak derecelendirilmesinin Türkçe anlam açısından daha uygun olacağını belirtmişlerdir. Uzmanların bu görüşüne benzer şekilde Şeker ve Gençdoğan (2006) tarafından da beş seçenekten fazla derecelendirmeye sahip ölçekler Türkçe anlam açısından anlaşılır bulunmamaktadır. Onlara göre ölçekteki seçenekler beşten fazla olduğunda, anlam açısından çok farklı olmayan ifadeler aynı ölçekte yer almak durumunda kalmaktadır. Örnek vermek gerekirse; 'ara sıra' 'bazen', 'çok az', 'seyrek', 'nadiren', gibi seçeneklerin birbirinden ayırt edilebilmesi oldukça güçtür. Uzmanların diğer görüşleri ile birlikte ölçeğin beş basamaklı olarak derecelendirilmesinin Türkçe anlam açısından daha uygun olacağı yönündeki görüşleri de dikkate alınarak ölçekle ilgili gerekli düzenlemeler yapılmış ve ölçeğin Türkçe formunda beşli likert tipi bir derecelendirme kullanılmıştır. Böylelikle Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği'nin kapsam geçerliği çalışmaları tamamlanmıştır.

Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'nin özgün formu 8 basamaklı derecelendirmeye sahip likert tipi bir ölçektir. Ölçekteki maddeler 0(asla), 1(haftada bir kez den daha az), 2(haftada bir), 3(birkaç günde bir), 4(günde bir), 5(günde 2 ila 5 kez), 6(günde 6 ila 9 kez) ve 7(günde 10 veya daha fazla kez) şeklinde derecelendirilmektedir. Uzmanlar kapsam geçerliği kapsamında ölçeği değerlendirirken ikinci derecelendirme başmağındaki “haftada bir kez den daha az” ifadesinin anlaşılmasının güç olduğu, farklı yorumlamaya açık olduğu ve çıkarılmasının Türkçe anlam açısından daha uygun olacağı yönünde görüş belirtmişlerdir. Uzmanların görüşleri dikkate alınarak ölçekle ilgili gerekli düzenlemeler yapılmış ve ölçeğin Türkçe formunda yedili likert tipi bir derecelendirme kullanılmıştır. Böylelikle Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'nin kapsam geçerliği çalışmaları tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Farklı bir kültürde geliştirilmiş bir ölçme aracının istenilen kültüre uyarlamak için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) çok sık kullanılır. DFA'da model-veri uyumu incelenir ve değişkenler arasındaki ilişkilere yönelik oluşturulan hipotezler test edilir (Kline, 1994; Tabachnick & Fidell, 2012). Daha önce açıcı bir analiz yapılmadığı ve ölçek maddeleri arasındaki ilişkinin bilinmediği durumlarda açıcı faktör analizi (AFA); faktörlerinin belirlendiği, ölçeğin maddeleri arasındaki ilişkilerin test edildiği durumlarda ise doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılması önerilmektedir (Bandalos & Finney, 2010; Büyüköztürk, 2002; Kline, 2011). Gorsuch (1983) ise ölçek uyarlama sürecinde ölçeğe ilişkin daha önceden açıcı bir analiz yapıldığı durumlarda yeniden bir AFA çalışması yapılmasına gerek olmadığını belirtmektedir (Gorsuch'dan aktaran Çokluk, Şekercioğlu, & Büyüköztürk, 2010). Başka bir kültürde geliştirilmiş bir ölçeğin faktör yapısı kendi örneğinde gerçekleştirilen AFA analizi ile belirlenmiş ve ölçeğin yapı geçerliliğine ilişkin bulgular daha önceden ortaya konduğu için ölçek uyarlama çalışmalarında ölçeğin faktör yapısında herhangi bir değişiklik olup olmadığını belirlemek için DFA ile sınanması önerilmektedir (Çokluk, Şekercioğlu, & Büyüköztürk, 2010).

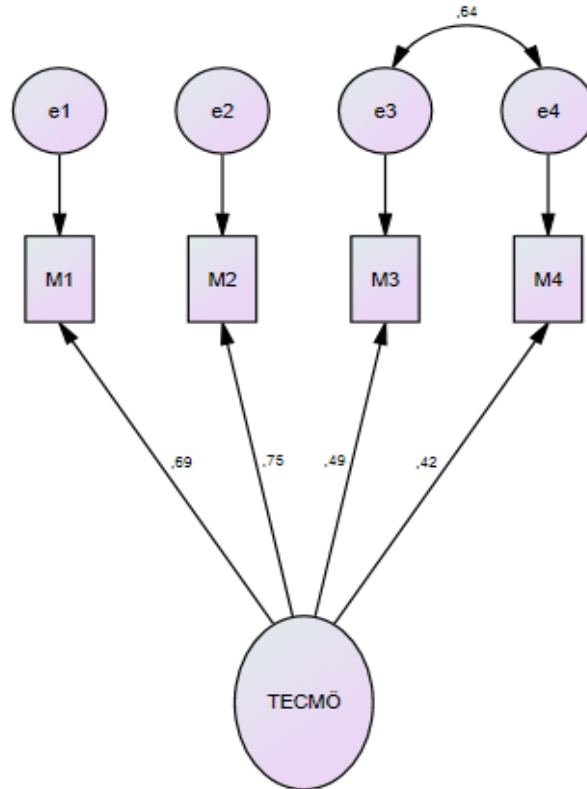
Alan yazındaki öneriler dikkate alınarak Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği ve Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'nin yapı geçerliliğini saptamak için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmasına karar verilmiştir. Araştırmada ölçeklere yönelik DFA analizi yapılmadan önce araştırmadaki veri setinin faktör analizine uygun olup olmadığı KMO ve Barlett testi ile kontrol edilmiştir. Analiz sonucunda Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği'nin KMO değeri .74, Barlett Sphericity testi ise anlamlı bulunmuştur. Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'nin ise KMO değeri .86, Barlett Sphericity testi ise anlamlı bulunmuştur. Faktör analizi için KMO değerinin .60'dan yüksek ve Barlett Sphericity testinin anlamlı olması yeterli olarak değerlendirilmektedir (Field, 2009; Pallant, 2005). Bu görüşler dikkate alındığında araştırma verilerinin faktör analizi için uygun olduğu ifade edilebilir. DFA'da modelin geçerliliğini test etmek için çeşitli uyum indekslerinden yararlanılmaktadır. Bu uyum indeksleri içinde en sık kullanılanları; Ki-Kare Uyum Testi, Düzeltmiş İyilik Uyum İndeksi (AGFI), İyilik Uyum İndeksi (GFI), Ortalama Hataların Karekökü (RMR) ve Yaklaşık Hataların Ortalama Kareköküdür (RMSEA). Dört maddeden oluşan Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği ve beş maddeden oluşan Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'nden toplanan 252 veri üzerinden doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir.

Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği ve Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'nin ölçüt bağıntılı geçerliği için ölçeklerin geliştirilme sürecinde yer alan ölçme araçları göz önünde bulundurularak Demetrovics vd., (2016)'nin geliştirdiği ve Türkçe uyarlamasını Göktaş, Aygar, Zencirci, Önsüz, Alaiye ve Metintaş (2018)'in geliştirdiği “Problemlerli İnternet Kullanımı Ölçeği-Kısa Form” ve Aydın (2017)'in geliştirdiği “Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği” arasındaki korelasyonlar hesaplanmıştır. TECMÖ ve YÖTMÖ'nün ölçüt bağıntılı geçerliği için 198 evli kadından oluşan yeni bir örneklem grubundan veriler toplanmıştır. TECMÖ ve YÖTMÖ'nün güvenilirlik çalışmaları kapsamında Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı, üç hafta ara ile gerçekleştirilen test-tekrar test korelasyon katsayısı ve madde toplam korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı ve korelasyon analizleri için SPSS16 paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği'ne ait maddelerin standardize edilmiş faktör yükleri 0,42 ile 0,75 arasında değişmektedir. Model uyumu için modifikasyon önerilerine bakılmış ve modeli güçlendireceği için 3. ile 4. maddeler arasında modifikasyon işlemi gerçekleştirilmiş ve model uyum indeksleri incelenmiştir. Buna göre model uyum indeksleri; $\chi^2/sd=.230$, RMSEA=.000, RMR=.006, NFI=.99, GFI=1.00, AGFI=.99, CFI=1.00 olarak bulunmuştur (Şekil 1). Alan yazında χ^2/sd oranının 3'ün altında olmasının çok iyi uyuma, 5'in altında olmasının ise iyi uyuma işaret ettiği belirtilmektedir. RMSEA'nın .05'ten küçük olmasının çok iyi, .08'den küçük olmasının ise iyi uyuma işaret ettiği ifade edilmektedir. RMR'nin .05'in altında olmasının çok iyi, .08'in altında olmasının ise iyi uyuma işaret ettiğine vurgu yapılmaktadır (Çokluk vd.,2010; Schermelleh-Engel & Moosbrugger, 2003). AGFI, NFI, GFI ve CFI indekslerinin .95'in üzerinde olmasının çok iyi uyuma, .90'ın üzerinde olmasının ise iyi uyuma işaret ettiği belirtilmektedir (Çokluk vd., 2010). Bu kapsamda Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği'ne ilişkin elde edilen uyum indeksleri tek faktörlü yapının çok iyi uyum verdiğini göstermiştir.

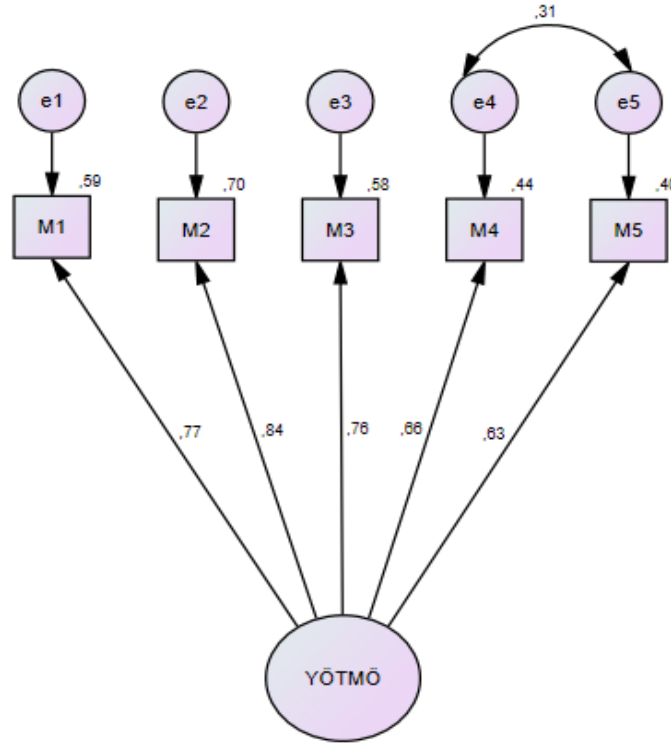
Şekil 1. Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği'ne İlişkin Yol Diyagramı ve Faktör Yükleri

Bu araştırmada Türkçeye uyarlama işlemi için DFA yapılan ikinci ölçme aracı olan Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'ne ait maddelerin standardize edilmiş faktör yükleri 0,63 ile 0,84 arasında değişmektedir (Şekil 2). Model uyumu için modifikasyon önerilerine bakılmış ve modeli güçlendireceği için 4. ile 5. maddeler arasında modifikasyon işlemi gerçekleştirilmiş ve model uyum indeksleri incelenmiştir. Buna göre model uyum

indeksleri; $\chi^2/sd = 1.596$, $RMSEA = .04$, $RMR = .06$, $NFI = .98$, $GFI = .99$, $AGFI = .96$, $CFI = .99$ olarak bulunmuştur. DFA sonucuna göre Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'ne ilişkin RMR değerinin iyi uyum düzeyinde, χ^2/sd değerinin ve diğer uyum değerlerinin ise çok iyi düzeyde olduğu görülmüştür.

Şekil 2. Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'ne İlişkin Yol Diyagramı ve Faktör Yükleri

Bu çalışmada doğrulayıcı faktör analizinin yanında ek olarak TECMÖ ve YÖTMÖ'nün maddelerinin çoklu korelasyon kareleri (R^2) ile t değerleri hesaplanmıştır. Bu değerlerle birlikte ölçeklerin faktör yapılarının güvenilirliğini saptamak için birleşik güvenilirlik (CR) değerleri ve ortalama varyans oranı (AVE) hesaplanmış ve Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Çoklu Korelasyon Kareleri, t Değer Yükü, Birleşik Güvenirlik Değerleri ve Ortalama Açıklanan Varyans Oranı

Ölçek	Madde	t Değeri (t)	Çoklu Korelasyon Kareleri (R^2)	Ort. Açıklanan Varyans Oranı (AVE)	Birleşik Güvenirlik (CR)
TECMÖ	Madde 1	7.53**	.56	.41	.68
	Madde 2	9.82**	.47		
	Madde 3	5.78**	.28		
	Madde 4	5.76**	.26		
YÖTMÖ	Madde 1	11.26**	.58	.67	.85
	Madde 2	12.58**	.70		

Madde 3	11.62**	.57
Madde 4	10.01**	.43
Madde 5	9.49**	.51

Tablo 1'deki veri analizi incelendiğinde, TECMÖ'nün maddelerinin t değerlerinin 5.76 ile 9.82 arasında değerler aldığı görülmektedir. Byrne (2010) maddelerin t değerlerinin anlamlı olmadığı durumlarda o maddenin modelden çıkarılması gerektiğini belirtmektedir. TECMÖ'nün maddelerinin hepsi .01 düzeyinde anlamlı olduğundan dolayı maddelerin tümünün modelde kalmasının uygun olduğu ifade edilebilir. Çoklu Korelasyon Karelerinin (R^2) aldığı değerler, maddelerin varyanslarını açıklama oranlarının .01 düzeyinde anlamlı olduğu sonucunu vermektedir. TECMÖ'nün Birleşik Güvenirlik (CR) değerinin .68, Ortalama Varyans Oranı (AVE) değerlerinin ise .41 olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğe ait AVE ve CR değerlerinin kabul edilebilir olması için AVE değerinin 0,50'nin üzerinde; CR değerlerinin ise 0,60'ın üzerinde olması gerektiği ifade edilmektedir (Hair, Black, Babin & Anderson, 2010). Bununla birlikte Fornell ve Larcker (1981); CR değeri .60'ın üzerinde ise AVE değerinin .40 veya daha fazla olmasının yeterli olacağını ifade etmektedir. Elde edilen bu verilerden hareketle Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği'nin CR ve AVE değerlerinin yeterli düzeyde olduğu ifade edilebilir.

Tablo 1'deki YÖTMÖ'nün veri analizi incelendiğinde, ölçeğin maddelerinin t değerlerinin 9.49 ile 12.58 arasında değerler aldığı ve maddelerinin hepsinin .01 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Çoklu Korelasyon Karelerinin (R^2) aldığı değerler, maddelerin varyanslarını açıklama oranlarının .01 düzeyinde anlamlı olduğu sonucunu vermektedir. YÖTMÖ'nün Birleşik Güvenirlik (CR) değerinin .85, Ortalama Varyans Oranı (AVE) değerlerinin ise .67 olduğu tespit edilmiştir. Değişkenlere ait AVE ve CR değerlerinin kabul edilebilir olması için AVE değerinin .50'nin üzerinde; CR değerlerinin ise .60'ın üzerinde olması gerektiği ifade edilmektedir (Hair, Black, Babin & Anderson, 2010). Elde edilen bu verilerden hareketle Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahale Ölçeği'nin CR ve AVE değerlerinin yeterli düzeyde olduğu ifade edilebilir.

Ölçüt Bağımlı Geçerlik

Ölçüt bağımlı geçerlik kapsamında Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği ve Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahale Ölçeği'nin geliştirilme sürecinde yer alan ölçme araçları göz önünde bulundurularak Problemlerli İnternet Kullanımı Ölçeği-Kısa Form (PİKÖ-KF) ve Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği arasındaki korelasyonlara bakılmıştır. PİKÖ-KF Demetrovics vd. (2016) tarafından geliştirilmiş ve Göktaş, Aygar, Zencirci, Önsüz, Alaiye ve Metintaş, (2018) tarafından Türk Kültürüne uyarlanmıştır. Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği ise Aydın (2017) tarafından geliştirilmiştir. Bu analiz için Denizli ilinde ikamet eden eşi ile birlikte yaşayan 198 kadından oluşan yeni bir örneklem grubu belirlenmiş ve veriler bu gruptan toplanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 2 ve Tablo 3'de gösterilmektedir.

Tablo 2. Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği'nin Ölçüt Bağıntılı Geçerliğine İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.TECMÖ	1								
2.Takıntı	.37**	1							
3. İhmal	.36**	.57**	1						
4. Kontrol Bozukluğu	.35**	.77**	.52**	1					
5. Sosyal Ağ	.41**	.70**	.85**	.70**	1				
6. Anlık Mesajlaşma	.29**	.62**	.66**	.57**	.74**	1			
7. Web Site	.36**	.71**	.59**	.75**	.78**	.65**	1		
8. PİKÖ-KF Toplam	.39**	.91**	.60**	.91**	.77**	.63*	.80**	1	
9. Tek. Bağımlı.Toplam	.38**	.74**	.77**	.73**	.92**	.89**	.88**	.80**	1

*p<.05, **p<.01

Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği ile Problemlili İnternet Kullanımı Ölçeği ve Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği arasındaki korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde; TECMÖ ile PİKÖ-KF'nin; takıntı ($r=.37$, $p<.01$), ihmal ($r=.36$, $p<.01$), kontrol bozukluğu ($r=.35$, $p<.01$) alt boyutları arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişki olduğu görülmektedir. TECMÖ ile Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği'nin sosyal ağ ($r=.41$, $p<.01$) ve web site ($r=.36$, $p<.01$) alt boyutları arasında pozitif yönde orta düzeyde; anlık mesajlaşma ($r=.29$, $p<.01$) alt boyutu arasında ise düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca TECMÖ ile PİKÖ-KF'nin toplam puanı ($r=.39$, $p<.01$) ve Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği'nin toplam puanı ($r=.38$, $p<.01$) arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Analiz sonuçları Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği'nin ölçüt bağıntılı geçerliliği sağladığını ortaya koymaktadır.

Tablo 3. Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'nin Ölçüt Bağıntılı Geçerliğine İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.YÖTMÖ	1								
2.Takıntı	.28**	1							
3. İhmal	.22**	.57**	1						
4. Kontrol Bozukluğu	.29**	.77**	.52**	1					
5. Sosyal Ağ	.27**	.70**	.85**	.70**	1				

6. Anlık Mesajlaşma	.21**	.62**	.66**	.57**	.74**	1			
7. Web Site	.30**	.71**	.59**	.75**	.78**	.65**	1		
8. PİKÖ-KF Toplam	.33**	.91**	.60**	.91**	.77**	.63*	.80**	1	
9. Tek. Bağımlı.Toplam	.28**	.74**	.77**	.73**	.92**	.89**	.88**	.80**	1

*p<.05, **p<.01

Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği ile Problemlili İnternet Kullanımı Ölçeği ve Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği arasındaki korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde; YÖTMÖ ile PİKÖ-KF'nin; takıntı ($r=.28$, $p<.01$), ihmal ($r=.22$, $p<.01$), kontrol bozukluğu ($r=.29$, $p<.01$) alt boyutları arasında pozitif yönde düşük düzeyde ilişki olduğu görülmektedir. YÖTMÖ ile Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği'nin sosyal ağ ($r=.27$, $p<.01$) ve anlık mesajlaşma ($r=.21$, $p<.01$) alt boyutları arasında düşük düzeyde; web site ($r=.30$, $p<.01$) alt boyutu arasında ise pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca YÖTMÖ ile PİKÖ-KF'nin toplam puanı ($r=.33$, $p<.01$) arasında pozitif yönde orta düzeyde; Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği'nin toplam puanı ($r=.28$, $p<.01$) arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Analiz sonuçları Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'nin ölçüt bağıntılı geçerliliği sağladığını ortaya koymaktadır.

Madde Analizi ve Güvenirlilik Çalışmaları

Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği ve Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'nin güvenilirliğini saptamak için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı, üç hafta ara ile gerçekleştirilen test-tekrar test korelasyon katsayısı ve ölçek maddelerine ilişkin madde toplam korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. TECMÖ ve YÖTMÖ'nün test-tekrar test güvenirlilik çalışmaları, Denizli ilinde ikamet eden basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul etmiş eşi ile birlikte yaşayan 107 kadından oluşan farklı bir örneklem grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 4 ve Tablo 5'de yer almaktadır.

Tablo 4. TECMÖ'nün Madde Toplam Korelasyon Katsayıları, Test-Tekrar Test ve Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayısı Sonuçları

Madde No	Madde	Madde-Toplam Korelasyonu	Test Tekrar Test
1	Cep Telefonu/Akıllı Telefon	.48	
2	Televizyon	.51	.80
3	Bilgisayar/Dizüstü Bilgisayar	.61	
4	Tablet Bilgisayar ya da iPad	.56	

Cronbach Alfa = 0,74

Tablo 4'deki Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği'nin madde-toplam korelasyon katsayıları incelendiğinde .48 ile .61 arasında değişen oranlarda değerler aldığı saptanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısının ise .74 olduğu görülmektedir. Ölçeğin test tekrar test güvenilirlik analizi için örneklem grubu üç hafta ara ile iki kez ölçeği doldürmüşlardır. Test-tekrar test yöntemi ile ölçekten elde edilen güvenilirlik katsayısı .80, olarak bulunmuştur.

Tablo 5. YÖTMÖ'nün Madde Toplam Korelasyon Katsayıları, Test-Tekrar Test ve Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayısı Sonuçları

Madde No	Madde	Madde-Toplam Korelasyonu	Test Tekrar Test
1	Eşimle birlikte yediğimiz normal bir yemek esnasında, eşim cep telefonunu veya mobil cihazını çıkarır ve kontrol eder.	.67	
2	Eşim, yüz yüze konuşmamız esnasında başkalarına mesaj veya e-posta gönderir.	.73	
3	Eşimin telefonu veya mobil cihazı çaldığında veya bip (uyarı) sesi çıkardığında, bir konuşmanın ortasında olsak bile telefonunu veya mobil cihazını çıkarır.	.70	.89
4	Birlikte geçirebileceğimiz boş zamanlarda eşim telefonu, mobil cihazı veya tabletiyle meşgul olur.	.66	
5	Eşimin, televizyon yüzünden dikkati dağılır ve sohbetimizden uzaklaşır.	.64	

Cronbach Alfa = 0,86

Tablo 5'deki Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'nin madde-toplam korelasyon katsayıları incelendiğinde .64 ile .73 arasında değişen oranlarda değerler aldığı görülmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısının ise .86 olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin test tekrar test güvenilirlik analizi için örneklem grubu üç hafta ara ile iki kez ölçeği doldürmüşlardır. Test-tekrar test yöntemi ile ölçekten elde edilen güvenilirlik katsayısı .89, olarak bulunmuştur. TECMÖ ve YÖTMÖ'nün uyarılama sürecinde iç tutarlılık katsayılarının .70 ve üzerinde hesaplanması, madde toplam korelasyon katsayılarının .30'un üzerinde olması ve test-tekrar test yöntemiyle hesaplanan korelasyon katsayılarının 1'e yakınlık derecesi ölçeğin güvenilirliği konusunda yeterli kanıt sunmaktadır (Aksayan & Gözüm, 2002; Ellez, 2012, s. 179; Özdamar, 2004; Robinson, Shaver & Wrightsman, 1991).

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği ve Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği (McDaniel & Coyne, 2016)'nin Türkçeye uyarlanması ve Türkçe Formun geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak ölçeklerin dil geçerliliği ve kapsam geçerliliği için uzman görüşleri dikkate alınarak bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Ölçeklerin yapı geçerliliği doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ve ölçüt

bağıntılı geçerlik analizi ile test edilmiştir. Ölçeklerin güvenilirliğini test etmek için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları, madde toplam korelasyon katsayıları ve test-tekrar test katsayıları hesaplanmıştır. Analizler sonucunda, TECMÖ ve YÖTMÖ'nün orijinal formlarındaki gibi tek boyuta sahip olduğu ve maddelerinin tümünün işlevsel olduğu ortaya konmuştur. Bundan dolayı, geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucu elde edilen bulgular TECMÖ ve YÖTMÖ'nün teknolojinin ilişkileri kesintiye uğratarak bireylerin hayatına ne düzeyde müdahalede bulunduğunu değerlendirebilmek için kullanılabilir uygun nitelikte ölçme araçları olduğunu göstermiştir.

Ölçeklerin dil ve kapsam geçerliği için gerçekleştirilen çalışmalar uzman görüşleri dikkate alınarak yapılmıştır. Bir ölçeğin farklı bir dilden Türkçeye çevrilmesi aşamasında dil geçerlilik düzeyini yükseltmek için orijinal ölçek maddelerinin farklı uzmanlar tarafından değerlendirilip görüşlerinin alınması ve ölçeğin Türkçe formundan tekrar orijinal diline çevrilerek ölçek maddelerinde her iki formdaki tutarlılığın test edilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bir ölçeğin kapsam geçerliğini değerlendirirken test maddelerinin tek tek yazıldığı kapsam alanını ve maddelerin bir bütün olarak tamamının kapsam alanlarının temsil edilme düzeyini belirleyebilmek için uzman görüşlerinin alınması gerektiğine dikkat çekilmektedir. TECMÖ ve YÖTMÖ kapsam geçerliliği için beş öğretim üyesine gönderilmiştir. TECMÖ'nün özgün formu altı basamaklı derecelendirmeye sahip likert tipi bir ölçektir. Uzmanlar kapsam geçerliği bağlamında ölçeği değerlendirirken beş basamaklı olarak derecelendirilmesinin Türkçe anlam açısından daha uygun olacağını belirtmişlerdir. Uzmanların bu görüşü literatür tarafından da desteklenmektedir. Şeker ve Gençdoğan (2006) beş seçenekten fazla derecelendirmeye sahip ölçeklerin Türkçe anlam açısından anlaşılır bulunmadığını ifade etmektedir. Uzmanların görüşleri dikkate alınarak ölçekle ilgili gerekli düzenlemeler yapılmış ve ölçeğin Türkçe formunda beşli likert tipi bir derecelendirme kullanılmıştır. YÖTMÖ'nün özgün formu 8 basamaklı derecelendirmeye sahip likert tipi bir ölçektir. Uzmanlar kapsam geçerliği için ölçeği değerlendirirken ikinci derecelendirme basamağındaki “haftada bir kez den daha az” ifadesinin anlaşılmasının güç olduğu, farklı yorumlamaya açık olduğu ve çıkarılmasının Türkçe anlam açısından daha uygun olacağı yönünde görüş belirtmişlerdir. Uzmanların görüşleri dikkate alınarak ölçekle ilgili gerekli düzenlemeler yapılmış ve ölçeğin Türkçe formunda yedili likert tipi bir derecelendirme kullanılmıştır.

Bu araştırmada ölçeklerin yapı geçerliliğini sağlamak amacıyla gerçekleştirilen DFA analizi yapılmadan önce faktör analizinin yapılabilmesi için araştırmadaki veri setinin uygun olup olmadığını test etmek bağlamında KMO ve Barlett testi yapılmıştır. Test sonucunda Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği'nin KMO değerinin .74, Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'nin KMO değerinin ise .86 olduğu tespit edilmiştir. Her iki ölçeğin Barlett Sphericity testinin ise anlamlı olduğu görülmüştür. Elde edilen verilerle faktör analizinin yapılabilmesi için KMO değerinin .60'dan daha fazla olması ve Barlett Sphericity testinin anlamlı olması gerekmektedir (Field, 2009; Pallant, 2005). KMO ve Barlett testinden elde edilen sonuçlar bu araştırmanın verilerinin faktör analizi yapabilmek için uygun olduğunu göstermektedir.

Ölçeklerin yapı geçerliği, doğrulayıcı faktör analizi ile incelenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizinde model-veri uyumu için en çok başvurulan istatistikler; “ χ^2 /sd, RMSEA, RMR, GFI, AGFI ve CFI'dir. Modelin gerçek verilerle uyum gösterebilmesi için hesaplanan χ^2 /sd,

oranının 5'ten küçük olması, RMSEA değerinin 0,10'dan düşük çıkması, GFI, AGFI ve CFI değerlerinin .90'dan yüksek olması beklenir (Marsh, Balla & McDonald, 1988; Marsh & Hocevar, 1988; Sümer, 2000). DFA model uyum indeksleri dikkate alındığında; TECMÖ ($\chi^2/sd=.23$, RMSEA=.000, RMR=.006, GFI=1.00, AGFI=.99, CFI=1.00) ve YÖTMÖ'nün ($\chi^2/sd=1.59$, RMSEA=.04, RMR=.06, GFI=.99, AGFI=.96, CFI=.99) orijinal formlarında olduğu gibi tek faktörlü yapılarının yeterli düzeyde uyum verdiği ve orijinal ölçekteki faktör yapılarının Türkçe formlardaki faktör yapıları ile uyumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada ayrıca ölçeklere ilişkin çoklu korelasyon kareleri (R^2), t yükleri, ortalama varyans oranı (AVE) ve birleşik güvenilirlik (CR) değerleri analiz edilmiştir. Analizler sonucunda, her iki ölçeğin t ve R^2 değerlerinin .01 düzeyinde anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Birleşik güvenilirlik değerleri incelendiğinde TECMÖ'nün .68, YÖTMÖ'nün ise .85 olduğu görülmektedir. Ölçeklerin güvenilir olarak kabul edilebilmesi için güvenilirlik katsayısının .70 ve üzerinde olması gerektiği ifade edilmektedir (Domino & Domino, 2006; Fraenkel, Wallend & Hyun, 2012; Leech Barlett & Morgan, 2005). Bununla birlikte, ölçeklerin madde sayısı az ise .60'ın üzerindeki güvenilirlik katsayılarının yeterli olarak kabul edilebileceği belirtilmektedir (Sipahi, Yurtkoru & Çinko, 2010; Şeker & Gençdoğan, 2006). Bu bilgiler ışığında birleşik güvenilirlik değerlerinin yeterlilik düzeyinde olduğu ortaya konmuştur. Ölçeklerin AVE değerleri incelendiğinde TECMÖ'nün .41, YÖTMÖ'nün ise .67 olduğu görülmektedir. TECMÖ'nün AVE değerinin kabul edilen .50 sınırının altında kaldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte CR değerinin .60'ın üzerinde olması durumunda .50'nin altında kalan AVE değerlerinin yeterli görülebileceği belirtilmektedir (Fornell & Larcker, 1981). Bu bilgiler ışığında Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği ve Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahale Ölçeğine ait AVE değerlerinin yeterli düzeyde olduğu ifade edilebilir.

Araştırmada ölçüt bağıntılı geçerlik kapsamında Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği ve Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahale Ölçeği'nin geliştirilme sürecinde yer alan ölçme araçları göz önünde bulundurularak Problemlili İnternet Kullanımı Ölçeği-Kısa Form (PİKÖ-KF) ve Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği arasındaki korelasyonlar hesaplanmıştır. Analiz sonucunda TECMÖ ile PİKÖ-KF'nin takıntı, ihmal ve kontrol bozukluğu alt boyutları arasında pozitif yönde ilişki olduğu görülmektedir. TECMÖ ile Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği'nin sosyal ağ, anlık mesajlaşma ve web site alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca TECMÖ ile PİKÖ-KF'nin toplam puanı ve Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği'nin toplam puanı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. YÖTMÖ ile PİKÖ-KF'nin takıntı, ihmal ve kontrol bozukluğu alt boyutları arasında pozitif yönde ilişki olduğu görülmektedir. YÖTMÖ ile Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği'nin sosyal ağ, anlık mesajlaşma ve web site alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca YÖTMÖ ile PİKÖ-KF'nin toplam puanı ve Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği'nin toplam puanı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Analiz sonuçları Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği ve Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahale Ölçeği'nin ölçüt bağıntılı geçerliliği sağladığını ortaya koymuştur.

Araştırmada ayrıca, Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği ve Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'nin Türk Kültürüne uyarlama çalışmaları kapsamında ölçme araçlarının güvenilirliğini test etmek için ölçeklerin maddelerine ilişkin madde toplam korelasyon katsayıları, Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları, üç hafta ara ile gerçekleştirilen test-tekrar test

korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Gerçekleştirilen analiz sonucunda TECMÖ'nün madde-toplam korelasyon değerlerinin .48 ile .61, YÖTMÖ'nün ise .64 ile .73 arasında dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Ölçek maddelerin ölçülecek niteliği ayırt edebilmesi için madde-toplam korelasyon değerlerinin .30 ve üzerinde olması gerektiği belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2008; Field, 2009). Bu bilgiler ışığında TECMÖ ve YÖTMÖ'nün tüm maddelerinin ölçeklerin toplam puanı ile arasında ilişki olduğu ve ölçeklerin madde geçerliliği için olması gereken koşulların sağlandığı ifade edilebilir. Bununla birlikte bilimsel çalışmalarda kullanılan ölçeklerin güvenilirlik düzeylerinin 0,70 ve üzerinde olması beklenmektedir (Tezbaşaran, 1996). TECMÖ'nün Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .74, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .80, YÖTMÖ'nün Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .86, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .89 olarak bulunmuştur. TECMÖ ve YÖTMÖ'nün iç tutarlılık katsayılarının .70'in üzerinde, madde toplam korelasyon katsayılarının .30'un üzerinde olması ve test-tekrar test yöntemiyle hesaplanan korelasyon katsayılarının 1'e yakınlık dereceleri ölçme araçlarının güvenilirliği konusunda yeterli kanıtları sunması bakımından önemlidir (Aksayan & Gözüm, 2002; Ellez, 2012, s. 179; Özdamar, 2004; Robinson, Shaver & Wrightsman, 1991).

Sonuç olarak; Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği ve Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirliği için yapılan analizler, bu ölçme araçlarının geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. Türk Kültürüne uyarlanan ölçme araçlarından birisi olan Teknoloji Cihazı Müdahale Ölçeği, kadınların eşleri ile etkileşim halinde iken teknolojik cihazların (cep telefonu/akıllı telefon, televizyon, bilgisayar/dizüstü bilgisayar, iPad vd.) ne kadar sıklıkla araya girdiğini ve eşler arasındaki ilişkileri ne düzeyde kesintiye uğrattığını belirlemek için uygun ölçme araçlarından birisi olabilir. Bu çalışmada Türk Kültürüne uyarlanan ölçme araçlarından bir diğeri olan Yaşam Örneklerinde Teknoloji Müdahalesi Ölçeği kadınların eşleri ile etkileşim halinde iken teknolojik cihazların bu etkileşimin arasına girip iletişimi kesintiye uğratarak eşlere günlük yaşam içerisinde yaşattığı teknoferansa (teknoloji müdahalesi) ilişkin bazı durumların sıklığını belirlemek için uygun ölçme araçlarından birisi olabilir. Türkçeye uyarlanarak Türk Kültürüne kazandırılmasının amaçlandığı bu çalışma ile, TECMÖ ve YÖTMÖ'nün orijinalinde olduğu gibi tek boyutlu, geçerli ve güvenilir ölçme araçları olduğu ortaya konmuştur. Gelecekte yapılacak olan çalışmalarda bu ölçme araçları kullanılarak eşler arasındaki ve farklı gruplarda yer alan bireyler arasındaki teknoferansı belirleyecek çalışmalar gerçekleştirilebilir. Bununla birlikte bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırma verileri yalnız Denizli ilinde ikamet eden eşi ile birlikte yaşayan kadınlarla sınırlıdır. Bu nedenle sonuçlar yalnızca eşi ile birlikte yaşayan kadınlara genellenebilir. Orijinal ölçekte olduğu gibi bu ölçeği de kadınlar doldurmuştur. Gelecek araştırmalarda bu ölçeğin evli erkek veya farklı gruplardaki bireylerin yer aldığı formunun geçerlik ve güvenilirliği test edilebilir.

KAYNAKÇA

Aksayan, S., & Gözüm, S. (2002). Kültürlerarası ölçek uyarlaması için rehber I: Ölçek uyarlama aşamaları ve dil uyarlaması. *Hemşirelik Araştırma Dergisi*, 4(1), 9-14.

- Aydın, F. (2017). *Teknoloji bağımlılığının sınıf ortamında yarattığı sorunlara ilişkin öğrenci görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Bandalos, D. L., & Finney, S. J. (2010). Factor analysis: Exploratory and confirmatory. In G. R. Hancock & R. O. Mueller (Eds.), *The reviewer's guide to quantitative methods in the social sciences* (ss. 93-114). Routledge.
- Beard, K. W., Wolf, E. M. (2001). Modification in the proposed diagnostic criteria for Internet addiction. *Cyberpsychology & Behavior*, 4(3), 377-383. <https://doi.org/10.1089/109493101300210286>
- Bronfenbrenner, U. (1994). Ecological models of human development. In T. Husen & T. N. Postlethwaite (Eds.), *International encyclopedia of education* (ss. 1643-1647). Elsevier.
- Bulut, S., & Nazir, T. (2020). Phubbing phenomenon: A wild fire, which invades our social communication and life. *Open Journal of Medical Psychology*, 9(1), 1-6. <https://doi.org/10.4236/ojmp.2020.91001>.
- Büyükaslan, A., & Kırık, A. M., (2013). *Sosyal medya araştırmaları 1: "Sosyalleşen birey"*. Çizgi.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32(32), 470-483. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/108451>
- Büyüköztürk, Ş. (2008). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem.
- Byrne, B. (2010). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications and programming*. Taylor and Francis.
- Ceyhan, E., Ceyhan, A. A., & Gürcan, A. (2007). Problemlerli internet kullanımı ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 387- 416. <https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/handle/11421/14860>
- Cheever, N. A., Rosen, L. D., Carrier, L. M., & Chavez, A. (2014). Out of sight is not out of mind: The impact of restricting wireless mobile device use on anxiety levels among low, moderate and high users. *Computers in Human Behavior*, 37, 290-297. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2014.05.002>
- Chesley, N. A., Slibak, A., Wajcman, J. (2013). Information and communication technology use and work-life integration. In D. Major & R. Burke (Eds.), *Handbook of work-life integration of professionals: Challenges and opportunities* (ss.. 245-266). Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781781009291.00023>
- Coyne, S. M., Stockdale, L., Busby, D., Iverson, B., & Grant, D. M. (2011). "I luv u)": A descriptive study of the media use of individuals in romantic relationships. *Family Relations*, 60(2), 150-162. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1741-3729.2010.00639.x>
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. & Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve Lisrell uygulamaları*. Pegem.
- Demetrovics, Z., Király, O., Koronczai, B., Griffiths, M. D., Nagygörgy, K., Elekes, Z., Domokos, T., Bernadette, K., Gyöngyi, K., & Urbán, R. (2016). Psychometric properties of the Problematic Internet Use Questionnaire Short-Form (PIUQ-SF-6) in a nationally

- representative sample of adolescents. *PLoS One*, 11(8), e0159409. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0159409>
- Demirci, K., Orhan, H., Demirdas, A., Akpınar, A., & Sert, H. (2014). Validity and reliability of the Turkish Version of the Smartphone Addiction Scale in a younger population. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni-Bulletin of Clinical Psychopharmacology*, 24(3), 226-234. <https://doi.org/10.5455/bcp.20140710040824>
- Dietmar, C. (2005). Mobile communication in couple relationships. In K. Nyiri (Ed.), *A sense of place: The global and the local in mobile communication* (pp. 201–208). Passagen Verlag.
- Domino, G., & Domino, M. L. (2006). *Psychological testing: An introduction*. Cambridge University Press.
- Dworkin, J., Rudi, J. H., & Hessel, H. (2018). The state of family research and social media. *Journal of Family Theory & Review*, 10, 796–813. <https://doi.org/10.1111/jftr.12295>.
- Ellez, A. M. (2012). Ölçme araçlarında bulunması gereken özellikler. A. Tanrıöğen (Eds.), *Bilimsel araştırma yöntemleri* (ss.167-192). Anı yayıncılık.
- Elphinston, R. A. & Noller, P. (2011). Time to face it! Facebook intrusion and the implications for romantic jealousy and relationship satisfaction. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14(11), 631-635. <https://doi.org/10.1089/cyber.2010.0318>
- Feldman, G., Greeson, J., Renna, M., & Robbins-Monteith, K. (2011). Mindfulness predicts less texting while driving among young adults: Examining attention-and emotion-regulation motives as potential mediators. *Personality and Individual Differences*, 51(7), 856-861. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2011.07.020>
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. Sage.
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50. <https://doi.org/10.1177/002224378101800104>
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education*. McGraw Hill.
- Göktaş, S., Aygar, H., Zencirci, S. A., Önsüz, M. F., Alaiye, M., & Metintaş, S. (2018). Problematic internet use questionnaire-short form-6 (PIUQ-SF 6): a validity and reliability study in Turkey. *International Journal of Research in Medical Sciences*, 6(7), 2354-2360. <https://dx.doi.org/10.18203/2320-6012.ijrms20182816>
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective*. Pearson Education.
- Harrison, R., Parker, A., Brosas, G., Chiong, R., & Tian, X. (2015). The role of technology in the management and exploitation of internal business intelligence. *Journal of Systems and Information Technology*, 17(3), 247-262. <https://doi.org/10.1108/JSIT-04-2015-0030>
- Hawkins, B. P., & Hertlein, K. M. (2013). Treatment strategies for online role-playing gaming problems in couples. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 12(2), 150-167. <https://doi.org/10.1080/15332691.2013.779100>

- Hertlein, K. (2012). Digital dwelling: Technology in couple and family relationships. *Family Relations*, 61, 374–387. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2012.00702.x>.
- Karadağ, E., Tosuntaş, Ş. B., Erzen, E., Duru, P., Bostan, N., Şahin, B. M., ... & Babadağ, B. (2015). Determinants of phubbing, which is the sum of many virtual addictions: A structural equation model. *Journal of Behavioral Addictions*, 4(2), 60-74. <https://doi.org/10.1556/2006.4.2015.005>
- Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis*. Routledge.
- Kline, R. (2011). Convergence of structural equation modeling and multilevel modeling. M. Williams, W.P. Vogt (Eds.), *Handbook of innovation in social research methods* (pp. 562-589). SAGE. <https://dx.doi.org/10.4135/9781446268261>
- Lang, K. R., & Jarvenpaa, S. (2005). Managing the paradoxes of mobile technology. *Information Systems Management*, 22(4), 7-23. <https://eds.s.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=312aa0da-5a38-4393-ac3e-42e0e8c8a6f8%40redis>
- Leech, N.L. Barlett, K.C., & Morgan, G.A. (2005). *SPSS for intermediate statistics; use and interpretation*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Marsh, H. W., Balla, J. R., & McDonald, R. P. (1988). Goodness-of-fit indexes in confirmatory factor analysis: The effect of sample size. *Psychological Bulletin*, 103(3), 391-410.
- Marsh, H. W., & Hocevar, D. (1988). A new, more powerful approach to multitrait-multimethod analyses: Application of second-order confirmatory factor analysis. *Journal of Applied Psychology*, 73(1), 107-117. <https://eds.s.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=11bb6d6b-b548-4d05-9dc0-5bd0ebdc4cdd%40redis>
- McDaniel, B. T., & Coyne, S. M. (2016). “Technoference”: The interference of technology in couple relationships and implications for women’s personal and relational well-being. *Psychology of Popular Media Culture*, 5(1), 85. <https://doi.org/10.1037/ppm0000065>
- McDaniel, B. T., Coyne, S. M. & Holmes, E. K. (2012). New mothers and media use: Associations between blogging, social networking, and maternal well-being. *Maternal and child health journal*, 16(7), 1509-1517. <https://doi.org/10.1007/s10995-011-0918-2>
- McHale, S. M., Dotterer, A. & Kim, J. Y. (2009). An ecological perspective on the media and youth development. *American Behavioral Scientist*, 52(8), 1186-1203. <https://doi.org/10.1177/0002764209331541>.
- Middleton, C. A., & Cukier, W. (2006). Is mobile email functional or dysfunctional? Two perspectives on mobile email usage. *European Journal of Information Systems*, 15(3), 252-260. <https://doi.org/10.1057/palgrave.ejis.3000614>
- Miller-Ott, A. E., Kelly, L., & Duran, R. L. (2012). The effects of cell phone usage rules on satisfaction in romantic relationships. *Communication Quarterly*, 60(1), 17-34. <https://doi.org/10.1080/01463373.2012.642263>

- Morahan-Martin, J. & Schumacher, P. (2000). Incidence and correlates of pathological internet use among college students. *Computer-Human Behaviour*, 16, 13-29. [https://doi.org/10.1016/S0747-5632\(99\)00049-7](https://doi.org/10.1016/S0747-5632(99)00049-7)
- Niu, G., Yao, L., Wu, L., Tian, Y., Xu, L., & Sun, X. (2020). Parental phubbing and adolescent problematic mobile phone use: The role of parent-child relationship and self-control. *Children and Youth Services Review*, 116, 1-7. <http://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105247>
- Özdamar K (2004). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi I*. Kaan Kitabevi.
- Özgür, H. (2016). Adapting the Media and Technology Usage and Attitudes Scale to Turkish. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 16(5), 1711-1735. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1115126.pdf>
- Pettigrew, J. (2009). Text messaging and connectedness within close interpersonal relationships. *Marriage & Family Review*, 45(6-8), 697-716. <https://doi.org/10.1080/01494920903224269>
- Pallant, J. (2005). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using SPSS for windows*. Australian Copyright.
- Radesky, J. S., Kistin, C. J., Zuckerman, B., Nitzberg, K., Gross, J., Kaplan-Sanoff, M., ... & Silverstein, M. (2014). Patterns of mobile device use by caregivers and children during meals in fast food restaurants. *Pediatrics*, 133(4), e843-e849. <https://doi.org/10.1542/peds.2013-3703>
- Rainie, L., & Zickuhr, K. (2015). *Americans' views on mobile etiquette*. Pew Research Center. <http://www.pewinternet.org/2015/08/26/americans-views-on-mobileetiquette/>.
- Robinson, J. P., Shaver, P. R., & Wrightsman, L. S. (1991). Criteria for scale selection and evaluation. Robinson, J. P., Shaver, P. R., & Wrightsman, L. S. (Eds.), *Measure of personality and social psychological attitudes* (pp. 1-15). Academic Press.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74. https://www.stats.ox.ac.uk/~snijders/mpr_Schermelleh.pdf
- Seçer, İ. (2015). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi: Analiz ve raporlaştırma*. Anı Yayıncılık.
- Şeker, H. & Gençdoğan, B. (2006). *Psikolojide ve eğitimde ölçme aracı geliştirme*. Nobel.
- Sidelinger, R. J., Ayash, G., Godorhazy, A., & Tibbles, D. (2008). Couples go online: Relational maintenance behaviors and relational characteristics use in dating relationships. *Human Communication*, 11(3), 333. <https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/28068279/human>
- Sipahi, B., Yurtkoru, E. S., & Çinko, M. (2010). *Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi*. Beta.
- Spada, M. M. (2014). An overview of problematic Internet use. *Addictive Behaviors*, 39(1), 3-6. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2013.09.007>

- Stockdale, L. A., Coyne, S. M., & Padilla-Walker, L. M. (2018). Parent and child technofence and socioemotional behavioral outcomes: A nationally representative study of 10-to 20-year-old adolescents. *Computers in Human Behavior*, 88, 219-226. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2018.06.034>
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6) 49-74. <https://psycnet.apa.org/record/2006-04302-005>
- Tabachnik, B. G., & Fidell, L. S. (2012). *Using multivariate statistics*. Pearson.
- Tezbaşaran, A. (1996). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Thorndike, R. L. & Hagen, E. P. (1977). *Measurement and evaluation in psychology and education*. John Wiley & Sons, Inc.
- Toker, B. & Tuncay, N. (2020). Phubber-phubbee model: An analysis of phubbing behaviours. *Journal of Educational and Instructional Studies in the World*, 10(2), 19-27. <https://eds.s.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=85c60074-48a4-4e79-b017-531f74f2828d%40redis>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2021). *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması*. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437)
- Oulasvirta, A., Rattenbury, T., Ma, L., & Raita, E. (2012). Habits make smartphone use more pervasive. *Personal and Ubiquitous computing*, 16(1), 105-114. <https://doi.org/10.1007/s00779-011-0412-2>
- We Are Social Special Reports (2021, 27 Ocak). *Digital 2021: The Latest Insights Into the 'State of Digital*. <https://wearesocial.com/uk/blog/2021/01/digital-2021-the-latest-insights-into-the-state-of-digital/>
- Xie, X., Chen, W., Zhu, X., & He, D. (2019). Parents' phubbing increases adolescents' mobile phone addiction: Roles of parent-child attachment, deviant peers, and gender. *Children and Youth Services Review*, 105, 1-8. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.104426>
- Vaterlaus, J. M. & Tulane, S. (2015). Digital generation gaps in parent-adolescent relationships. In C. J. Bruess (Eds.), *Family communication in the digital age* (pp. 426-446). Peter Lang Publishing.
- Vaterlaus, J. M., & Tulane, S. (2019). The perceived influence of interactive technology on marital relationships. *Contemporary Family Therapy*, 41(3), 247-257. <https://doi.org/10.1007/s10591-019-09494-w>
- Zincirkiran, M., & Tiftik, H. (2014). Innovation or technological madness? a research on the students of business administration for their preferences of innovation and technology. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 4(2), 320-336. <https://doi:10.6007/IJARBS/v4-i2/651>